

"לדורות"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

להזכרכם:

1. את השאלון המלא נא לשלוח לדוא"ל: laad@jafi.org
2. את הנספח החתום בידי הניצולה יש לשלוח בסריקה למייל laad@jafi.org או בפקס 03-7453557.
3. למידע ושאלות בנוגע למילוי הטופס ניתן להתקשר למוקד המידע של המשרד לאזרחים ותיקים *8840.
4. לשאלות בנוגע לשיבוצים או בעיות שעלו בעת הביקור ניתן להתקשר ל-"רוח טובה" 1-700-505-202.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: יסוביץ	שם פרטי: זאב
------------------	--------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: יסוביץ	בלועזית Issovitz
שם פרטי איתו נולדתי: וילי	בלועזית Vili
עיר לידה: גלץ	בלועזית Galați
שם פרטי ושם משפחה של האב: אברהם איסוביץ	שם פרטי ושם נעורים של האם: סוניה ויינר
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: טולצ'אה	בלועזית Tulcea
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: יסודית	מקצוע לפני המלחמה: תלמיד
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: טולצ'אה, רומניה (שם העיר או האזור ושם הארץ)	חבר בארגון או בתנועה: לאחר המלחמה הצטרפתי לתנועת דרו- הבונים.
במידה והיית בגטו, ציין את שמו	בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו	בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: טולצ'אה	תאריך השחרור: 25.8.1945
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור

במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי- 1.1.48-2.2.48	שנת עליה: 1948	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה: "פאן- יורק" (Pan- York) ובעברית- "קיבוץ גלויות". מקפריסין לישראל על אוניית "קדמה".
--	--------------------------	--

אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריד, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נולדתי ב- 25.4.1930 בעיר גלץ. בגיל שלוש המשפחה שלי עזבה את גלץ. שמה היו הפאשיסטים, היה להם חולצות ירוקות, זה היה לפני שהגרמנים הגיעו לרומניה, הם היו אנטישמיים והתעסקו תמיד עם היהודים. לאבא שלי היה בלגאן שמה והוא היה מוכרח לברוח עם כל המשפחה. בגיל שלוש עברנו לטולצ'אה, גרנו אצל סבא וסבתא ושמה התחיל החיים שלנו. התחיל גן ילדים איזה תקופה, אחר כך כיתה אלף עד לפרוץ המלחמה ב- 44 בערך. הגרמנים נכנסו לרומניה ורומניה הצטרפו לגרמנים. אנחנו היינו כמה יהודים בתוך בית הספר שמה. בית הספר הוא היה בניין ענקי. אנחנו בתור יהודים כשהיינו צריכים בוא נגיד ללמוד על הדת של הרומנים היו מוציאים אותנו החוצה מהכיתות.

קודם כל שכל בוקר הם היו מתפללים בכיתה והיית צריך להוריד את הכובע- לא משנה חורף, קיץ, היה אסור כובע כי בכל התפילות הם היו הולכים בלי כובע, הם היו מורידים את הכובע. היה גם קצת אנטישמיות. המשמעת בבית הספר הייתה משמעת ברזל, כשהיה נכנס לכיתה המורה, היינו צריכים לקום ולהגיד "בוקר טוב אדוני המורה". לפני הלימודים הם תמיד היו במין תפילה כזו ואחר כך היינו צריכים לשיר את ההמנון של המדינה, זה אז היה מלך היו קוראים לו מלך קרול השני. המנהל גר בתוך החצר של בית הספר, והוא היה נורא משמעת. בבוקר כשכל בית הספר היו באים היו עושים מסדר, מסדר נוכחות וכל כיתה הייתה נכנסת לפי הסדר, בתוך הכיתות התחילו להתפרע, לשיר, אחר כך התחילה ביקורת של הניקיון- אם היה לך ציפורניים והן היו מלוכלכות, המורה, שהיה לו מקל, היה אומר ככה: "אם מחר אתה בא עוד פעם תקבל על האצבעות". היו כאלה שהיו מקבלים מכות. אם השתוללת וכל מיני דברים היו שולחים אותך לקבל עונש, היו שולחים אותך לפינה, אם היה חורף זה היה טוב כי אם היו שולחים אותך לפינה זה היה ליד התנור ואז היה לך חם. ככה אם היית בכיתה היה קר, היינו יושבים עם מעיל. בזמן מסוים לא נתנו לנו ללמוד בכלל- עם פרוץ המלחמה הוציאו אותנו מהלימודים מבית הספר, הייתי בערך בן 13.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בתקופת המלחמה היה איסור גמור להיכנס לשוק- לא לקנות עד שעה בבוקר. אחרי עשר יכולת להיכנס לשוק לקניות אבל אחרי 10:00 כבר לא היה מה לקנות. בוא נגיד שהיית רוצה לקנות לחם אז זה היה קשה, היית צריך לעמוד בתור ואם לא הספקת ביום עד שעה מסוימת אז לא היה לחם. אז עכשיו היית צריך לתפוס תור וללכת משעה 12:00 בלילה ולעמוד בתור עד שהיו מוציאים את הלחם הראשון מהתנור בבוקר. זה היה אסור לעשות זה כי היה אפשר רק אחרי 10:00 בוקר להיכנס לשוק ואם היו תופשים אותך אז זה לא היה טוב, היה מסוכן.

בתוך המלחמה ראיתי הרבה דברים. היו אנטישמים עם חולצות ירוקות והם רצו לעשות מין מהפכה- הם רצו לתפוס את השלטון הפשיסטים האלו, ושמה בבניין העירייה, שמה היה בית משפט, והשלטון היה של מרשל אנטונסקו- הוא תפס את השלטון ברומניה. הם גירשו את כל הממלכה של הרומנים לחוץ לארץ- לשווייץ. המרשל תפס את השלטון ברומניה כאשר הגרמנים פלשו לרומניה. אז עכשיו, האנטישמיים עם החולצות הירוקות, היה להם שם. אז הם רצו לעשות מהפכה, אז אנטונסקו נתן להם אולטימטום כי הם תפסו את השלטון ובכוח נכנסו לכל המוסדות, הם אמרו: "אנחנו תפסנו את המוסדות, אנחנו לא נעזוב". אז אותו המרשל אנטונסקו נתן להם אולטימטום של 24 שעות והם הביאו צבא, שמו תותח, פשוט שמו תותח והיה להם אולטימטום- במקרה שב 24 שעות הם לא נכנעים לממשל של המרשל הזה אז יש לצבא הוראה להפציץ את הבניין. אז באה משלחת של צבא גרמני, של קצינים גבוהים ונכנסו לבניין של העירייה והתחילו להשפיע עליהם לעזוב בשקט

ולהיכנע, ושלא יעשו להם שום דבר ועל ידי זה הם ניצלו את החיים שלהם. וזהו, כל אחד הלך הביתה אז הצבא לא השתמש בכוח. וזה מה שראיתי בינתיים.

עכשיו בתוך המלחמה לקחו את אבא ואחי הגדול לעבודות מחוץ לעיר. בעבודה הכריחו אותם לעבוד במרחק 120 ק"מ מהעיר, לא יודע למה. אז עכשיו אבא, הוא עבד. אחי, הוא למד חייט. אז שלקחו את אבא אז משהו היה צריך לפרנס את המשפחה- היה צריך לאכול. אז אני נשאיתי הכי גדול. אז נשאר עוד אח ואחות קטנה ואני. אז אני הייתי בן 14 ואני לקחתי את המקום איפה אבא עבד ושמה החזיקו אותי רק כדי לקבל את המשכורת החודשית של אבא, הייתי שמה עוזר בכל מיני דברים, הייתי מטאטא את החנות. אבא עבד בחנות בדים, אמא הייתה עקרת בית אני הייתי צריך לעבוד והייתי צריך לדאוג ללחם והכול נפל על הראש שלי עד שאבא חזר.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

נגמרה המלחמה- הממשל הרומני חתם על מין הסכם שלום עם הרוסים כי הרוסים כבשו את רומניה כי רומניה הייתה נגד הרוסים ונלחמה נגדם. חלק מהצבא הרומני נפלו שמה שבויים ברוסיה. בתוך המלחמה הגרמנים התקדמו בעצם עם הרומנים הלאה בתוך רוסיה. אז מה הם עשו הרומנים, היו ברוסיה פרות חולבות אז העבירו אותם לרומניה וחילקו לאלמנות של החיילים הרומנים האלו שנפלו שמה. עכשיו, אחרי שנגמרה המלחמה שבאו הרוסים אז הם לקחו את הפרות והחזירו אותם לרוסיה. אחרי המלחמה מתחילים להגיד שמתחילים את החיים הרגילים- אבא חזר לעבוד, אחי התחיל הלאה עם המקצוע שלו, ואני.. באותו הזמן התארגנה מפלגת צעירי הקומוניסטים, שמה בתוך העיר. אז היינו הרבה, הייתי כבר בן 15, התארגנו שמה והיה מי שדאג לנו. הקמנו מקהלה והיינו שרים את האינטרנציונאל של הרוסים אבל ברומנית, וכל מקום איפה היינו הולכים היינו שרים את השיר הזה ולא יותר, זה השיר היחיד. ככה נמשך כמה חודשים עד איזה יום.

זה דבר שלא כל אחד הזדמן לו לראות דבר כזה- הייתה מנהיגה יהודיה, שמה אנה פאוקר, זאת הייתה קומוניסטית, לפי השמועות, כל החיים שלה הייתה בבית סוהר, הרוסים החליפו אותה והביאו אותה לרוסיה- עשו חילופים, שיצילו אותה כדי שלא יהרגו אותה. אחרי שלושה- ארבעה חודשים היינו שמה במקום ופתאום היא הופיעה עם אחת המנהיגות של הממשל הקומוניסטי, היא הייתה דמות שבעטה שמה בתוך הממשל של הרומנים. זה היה אחרי המלחמה. אחרי כמה חודשים עזבנו את הקומוניסטים האלו והתחיל להתארגן תנועות הציונים- ה"ציוניסטים". היו כל מיני תנועות- היו בית"ר, היו דרוור הבונים, היו גורדוניה. ואנחנו התארגנו, עזבנו כל העסק הזה עם הקומוניסטים והתארגנו לתנועת הנוער של המוסדות האלה. אנחנו היינו שייכים לתנועת "דרור הבונים", אני הצטרפתי לתנועה ואחי הצטרף חודש אחרי. אז דרך התנועה הזאת היינו כמה חדשים, היו כל מיני פעולות שהיינו משתתפים בהן. בזמן הזה הייתה בתנועת הציונים, במרכז בבוקרשט, איזה מנהיגה שהיו קוראים לה ג'טה לייבוביץ'. היא הייתה מהעיר מטולצ'אה, עם הזמן היא באה העירה כי היא הייתה כל הזמן במרכז בבוקרשט. היא התחילה לארגן את הנוער היהודי ולהוציא אותם להכשרות מחוץ לעיר.

היינו בהכשרה- הכנה של לעלות לארץ, זה היה מין קיבוץ. הקיבוץ הזה היה באזור בוקובינה, שנקרא גורא-חומורל. מה זה נקרא- ברומנית גורא זה פה, חומורל זה בדיחות. ושמה היה לנו בניין והיינו חברה של בערך 30-35 חברים, ושמה כל אחד עבד בשביל להתקיים. בהכשרה היו בנות, היו זוגות, והיו זוגות נשואים. הבנים היו יוצאים לעבוד בשביל לפרנס והבנות היו מכבסות, אוכל מכות- אם הבנים היו עובדים במקום קרוב אז היינו באים לצהריים ואוכלים, אם היה מקום עבודה רחוק אז הבנות היו מביאות לנו את האוכל למקום העבודה. אנחנו היינו עובדים במסורות, אז עכשיו אנחנו במסורות של חיתוך עצים היינו עובדים יד ביד עם הרומנים. העבודה הייתה קשה מאוד. המסורות האלה היו של יהודים והם נתנו לנו לעבוד כי אנחנו היינו נקראים חלוצים שמה, והם עשו טובה ונתנו לנו את העבודה הזאת לעשות ביחד אבל הם אמרו: "אתם באים לעבוד, אתם עובדים יד ביד עם הרומנים". שמה אחי, הוא הרי היה חייט והוא מצא מקום עבודה בזכות זה שהיה לו מקצוע, למי שהיה איזה מקצוע מסוים היו שולחים אותו לעבוד בו. למי שלא היה מקצוע היינו עובדים במסורות יחד עם הרומנים. את הכסף שהיינו מרוויחים היינו שמים בקופה מרוכזת. זה היה כבר כשהממשל הרומני התחייב לשלם לרומנים 25 שנים באמצעות עץ ונפט.

אז עכשיו אנחנו חוזרים לעץ- לממסרות האלה היו באים קרונות, איזה חמשה-ששה-שבעה קרונות והיינו צריכים להעמיס אותם, עד שלא היו מעמיסים את כל הקרונות לא היינו הולכים הביתה כי בלילה היו באים ושמים כבר קרונות ריקים לבוקר. ככה נמשך עד שהגיעה העלייה. בתוך ההכשרה הגיע לקראת העלייה איזה מדריך מהתנועה מבוקרשט, היו קוראים לו פינחס והוא היה שח איתנו בכל מיני נושאים. עכשיו הגיעה המנהיגה הזו ג'טה לייבוביץ', הגיעה גם לקיבוץ והתחילה לדבר איתנו על כל מיני דברים, היא באה לביקור קצר ואז חזרה חזרה.

פינחס הזה, הוא נשאר איתנו אני חושב, עד שעלינו. ב- 25.12.47 אנחנו עזבנו את ההכשרה ועלינו על הקרונות בדרך לבורגאס, בולגריה. הקרונות היו מסודרים כך שהיה תנור בכל קרון. הקרונות האלו היו עוברים בכל עיר שהיו צריכים לאסוף ממנה ילדים- מהכשרות ואת אנשי הקיבוצים. היו עוצרים בכל הערים וככה נסענו שבוע ימים עד שהגענו לבורגאס, בולגריה. היינו המון אנשים, היו כאלו שבאו מאזורים שונים ברומניה, היינו בערך 15,000 אנשים בשתי האוניות. הגענו בלילה לנמל בורגאס, עלינו על האוניות וחיכינו לזוז. בתוך האוניות, אני שמעתי ממשוה שיש ילדים מבית ילדים בתוך האונייה, ואיכשהו נודע לי שאחותי עם אחי הקטן היו בחלק השני של האונייה ואני לא ידעתי את זה, לא ידעתי שהם עזבו את רומניה בכלל. אנחנו היינו בצד האחורי של האונייה והם היו בקדמי. זאתי ג'טה לייבוביץ' הגיעה ועשתה מהפכה בתוך העיר, היא הוציאה משם כמעט את כל הילדים. ככה היא עשתה לא רק בעיר שלי, בכל רומניה. כי היא הייתה המרכזת של המזכירות של תנועת "דרור הבונים".

איכשהו נודע לי כי האח הקטן ואחותי- הם היו בבית ילדים ועלו על אותה אוניה. הם היו בבית ילדים באזור שנקרא פיאטרנמץ פיאטרה זה אבן. טוב, הם היו על אותה אוניה, עכשיו, שאני שמעתי בתוך האונייה שהם נמצאים אז התחלתי לחפש. אז מה- הם היו בצד הקדמי אז שרציתי ללכת, בדרך אמרו לי "סטופ! לצד השני לא עוברים". לא נתנו לעבור ממקום למקום כי הם רצו שלאוניה תהיה שיווי משקל. העיקר, בסוף הצלחתי. בבטן של האונייה היו מן מדפים כאלו עם קומות מעץ, עליהם היינו ישנים. בסוף הצלחתי להיכנס- לחצתי קצת על אחד שמה, לחצתי עליו שלא ראיתי אותם הרבה זמן. בסוף הוא נתן לי להיכנס, והתחלתי לחפש אותם. בהתחלה לא ראיתי אותם, אני שאלתי ילדים שהיו שמה למטה "איפה הילדים של בית הילדים של פיאטרנמץ?", "פה, פה למטה" אמרו לי. אני מתחיל לצעוק להם בשם "אהרון!, לורה!". אז היו קוראים לה לורה, היום השם העברי שלה לאה. אני קראתי להם, אז הם יצאו, והיה שמח! אז הם התחילו לשאול איפה אחי הגדול, אמרתי להם שאני אביא אותו. אמרתי לאחותי "תראי, לא נותנים לעבור אבל אני אנסה להעביר אותו". אחר כך חזרתי ואני סיפרתי לאחי. תשמע, הם פה איתנו באונייה והוא אמר שהוא מייד רוצה לראות אותם. אני אומר לו "שנייה, זה לא פשוט" כי לא נותנים לעבור צד באונייה, העיקר בסוף אני לא יודע איך- הצלחנו, הגענו לשמה ונפגשנו יחד על הים בתוך הבטן של האונייה של "פאן יורק".

כשיצאנו מבורגאס אז שטנו עד איזה מקום מסוים, לא רחוק מהארץ אבל האנגלים תפסו אותנו והביאו אותנו לקפריסין. את הגרעין שלי, הביאו אותנו למחנה שנקרא "מחנה קיץ" ואת אחי ואחותי העבירו ל"מחנה חורף". זה בצד השני של קפריסין- אנחנו היינו ליד הים והם היו בצד השני. שמה היו כל כך הרבה אנשים, המון. אנחנו תכף שהביאו אותנו התחלנו להתארגן שמה, קיבלנו אוהלים למטבח, קיבלנו פרודוקטים, וככה היינו חיים את החיים שלנו. שיחקנו כדורסל, כדורגל. עד ה- 2 לפברואר. אני, רק אני יצאתי מקפריסין ב- 2 לפברואר והיו עוד כמה חברה כאלו שיצאנו משם. אם היית מעל 17 לא נתנו לך לצאת עוד- נתנו לבעלי משפחות, לאנשים מבוגרים, אבל לנוער אם עברת את גיל 17 זה כבר היה גיל של גיוס והם לא רצו שהם יעלו. אז איך שלא יהיה- היה שליח מגבעת ברנר וכשעמדנו בתור לצאת החוצה, אז הוא הסתכל עליי, אני הייתי גבוה והוא אמר לי: "תגיד לי, בן כמה אתה?", "אני, עדיין אין לי 17, אני פחות..." הייתי אז בן 16 וחצי. והוא הסתכל, הסתכל.. ואמר "טוב..". העיקר כשיצאנו קיבלנו תעודה כזו אדומה שנוכל להיכנס רשמי לארץ.

אז עכשיו, רק ב- 2 לפברואר בלילה יצאנו מנמל בקפריסין, יצאנו עם אוניית "קדמה" בלילה, אני לא יודע איזה שעה הייתה, היה חושך. כל הלילה שטנו עד לפנות בוקר ב- 3 בפברואר והגענו לנמל חיפה. בנמל חיפה הורידו אותנו, נתנו לנו לאכול, לשתות, כבר לא זוכר מה עשינו שמה. חיכו לנו. שמה היו שני משוריינים, אמרו לנו: "תעלו". עלינו על המשוריינים האלו ונסענו. בכל משוריין היו פתחים כאלו ושמה היו החיילים מניחים את הסטנים, זה כלי נשק אוטומטי תוצרת הארץ. התחלנו לנסוע ופתאום, בדרך ראינו שהם פותחים את הפתחים ומוציאים את הקנה של הנשק אל הבחוץ, מוציאים רק את הקנה ומסתכלים החוצה. היה להם את הפתח והם כיוונו את הנשק כנראה כי היה כפר ערבי. אז ככה פעמים- שלוש שהם פתחו וסגרו את הפתחים שלהם, עד שהגענו לבית ליד ומשם הם פתחו את הפתחים ונסענו בלי נשק עד נתניה. בדרך היה ככה- פראדיס שלידי

חיפה, זה היה הכפר הראשון שעברנו, אחר כך היה ג'אסר א-זרקא, זה היה השני והיה עוד אחד, עד שהגענו לנתניה. עכשיו, לנתניה הביאו אותנו, היה מחנה צבאי שמה. האנגלים לא היו כבר שם, אז עשו ממנו בית עולים. אז הביאו אותנו ואנחנו ירדנו שמה, היו מיטות היו שמיכות, אוכל והכול. במקום הזה אומרים כי שמה זה המקום בו המחנת תלו שני סרג'נטים, שני סמלים אנגלים בזמן ההוא. אני שמעתי שחבר'ה סיפרו שמה שזה ליד המחנה הזה שאנחנו היינו בו שתלו אותם. זה היה בנתניה צפון.

נא ספרי על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

בנתניה היו פרדסים מסביב, אז חיפשו שמה פועלים שיעבדו בפרדסים, לקטיף. אז אנחנו היינו קבוצה, הלכנו לעבוד בפרדסים. עברנו בערך איזה זמן מסוים שעבדנו שם, לא הרבה זמן, זה היה בערך חודש. אז באו משלחת ולקחו אותנו לקיבוץ גבעת ברנר. בגבעת ברנר שמה היינו כמה ימים, התחלנו להתארגן שמה, ופתאום אמרו לנו שאנחנו עוברים לשפיים. למה? מדוע?

כי לא היה להם לצרף אותנו לאיזה קבוצה שבגילנו אז העבירו אותנו לשפיים. אנחנו אמרנו שאנחנו לא הולכים לשפיים, אם אנחנו נלך לשפיים אנחנו נברח משמה. העיקר, שלחו אותנו לשפיים וככה היה- היינו שמה בשפיים, כמעט ולא עשינו שום דבר איזה זמן מסוים, אז אמרנו שאנחנו לא נשארים פה. כשעזבנו את שפיים שמענו שבכפר סבא יש מין מעון כזה לעולים שיכולים לישון שמה וללכת לעבוד. אז נסענו לכפר סבא, מה הייתה כפר- סבא אז.. ופתאום הגענו לשם וזה היה באמת דבר כזה, נשארו. והבחורה שם אמרה לנו: "אני רושמת אבל אני לא יודעת אם כן תקבלו מקום פה או לא תקבלו מקום פה". ראינו שזה לא יוצא אז הלכנו לצבא- כולם הלכנו לצה"ל. התגייסנו ב-3.6.48, אני ורוב החבר'ה שלי מההכשרה. התגייסנו, זה לא היה לשכת גיוס כמו היום, שבאים עם ההורים ונוסעים עם אוטובוס, לא.

ברחוב אלנבי, היה שמה אני חושב בית ספר, איפה כיכר המושבות. שמה יש פסאז' ברחוב, שמה היה בבוא היום גם קולנוע תמר- זה קולנוע שהיית יכול לשלם פעם אחת ולבוא כל היום. הלכנו שמה, מילאנו טפסים, ואמרו לנו תבואו בעוד שבוע. טוב, באנו בעוד שבוע, גייסו אותנו, והביאו אותנו למחנה מעבר בצפון תל אביב, היה שמה מחנה צבאי. בכל זאת אני יודע שהיה המון תעלות קשר, אוהלים והרבה מגויסים. שמה קיבלנו ציוד, נתנו לנו מכנסיים וחולצה אבל נעליים לא היו לנו, הלכתי עם שלי. ביום שהתגייסתי המצרים הפציצו את תל אביב ולכן היה עלינו להיכנס לתוך תעלות הקשר, ולפי השמועה חיל האוויר הפיל את המטוס שהפציץ באזור שמי הדרום. בערב בא טנדר ולקח אותנו למחנה עין שמר, מול באקה אל-גרביה. אז בבאקה- אל גרביה הייתה חזית- היה שמה צבא עיראקי לכל האורך, והיינו שמה. אז היו משלטים, לא מוצבים, היו שמה תעלות קשר והיה שמה הכל חפור. שמה היינו שומרים על הגבול, עם נשק, לכל אחד היה מין רובה, היו רובים תוצרת צרפת, קנדה והיה נשק אנגלי- הנשק האוטומאטי, זה נקרא ברן, זה היה עם מחסנית של 20-25 כדורים שהמחסנית נכנסת מלמעלה. נשק צ'כי עוד לא היה לנו. שמה היינו עד ההפוגה השנייה. בין ההפוגה הראשונה לשנייה קיבלנו נשק חדיש, זה הרובים הצ'כים והיה מקלב זה השם היום, אז היו קוראים לזה "בזה", זו מכונת ירייה.

כשעזבנו את המקום אז קודם כל הביאו אותנו למחנה אלנבי שמה היו עוד בתים ריקים אז הכניסו אותנו שמה ולאט לאט התארגנו שמה והתחלקנו לפי מחלקות, היינו שמה כולנו עולים חדשים. במחלקה שלי היו חצי מהאנשים רומנים. ואז התחלנו מין אימון כי לא ידענו את כל האימונים של השדה, היינו יודעים איך לעשות שמירות. התחלנו לרוץ לפה, ולרוץ לשם. היה לנו מטבח במקום אחר. באיזה ערב בא המג"ד לבקר אותנו והתחיל לנאום ולדבר על הפלוגה והגדוד. אז לקחו אותנו משמה והעבירו אותנו לירושלים לגדוד 163. זה גדוד ירושלמי, ותפסנו קו. בהתחלה הביאו אותנו לאזור נוטרדאם, שמה מול הר חומה. היינו שם כמה זמן. כל פעם היינו מחליפים את המקומות- פעם שנייה היינו בהר ציון שם היינו גם זמן מסוים, ומקום שלישי היה נקרא בית הדוקטור זה היה גם תצפית, עמדה של הצבא- זה כבר היה אחרי ההפוגה, אז היה כבר יותר שקט. בית הדוקטור נמצא מול איפה שבנו עכשיו בירושלים את המוזיאון של בגין. עכשיו שהיינו בתוך בית הדוקטור, אז היינו מקבלים אספקה, והיינו צריכים להעביר אספקה להר ציון לחברה שהיו שמה, בינינו היה עמק השדים ולא ניתן היה להעביר את האספקה לשם באוטו.

אז איך היו מעבירים אספקה?

כדי להעביר אספקה הייתה עגלה שהיינו מעלים אותה על ידי כבל- מותחים כבל, זה היה עם מנואלה כזו, היה מתקן בצד שלנו ובצד שני גם היה מתקן. כשהיינו צריכים להתחיל לעבוד ולהעביר את העגלה לאורך הכבל אז היינו מסמנים להם עם פנס. אז עכשיו העגלה הזאת- כשהיינו צריכים להעביר אוכל, היינו מותחים את הכבל ואז היא הייתה מתרוממת והיינו סוחבים אותה אלינו עם המנואלה, והיינו מעמיסים והיינו עושים להם סימן שהם יתחילו לעבוד. הם היו צריכים לסובב ולהעביר את העגלה לצד שני. וככה היינו כמעט כל הזמן מעבירים אוכל.

לאחר מכן, הפלוגה, התחלנו לרדת לאימונים בכפר סירקין, זה היה מחנה שמה של אנגלים גם. אחר כך, יותר מאוחר, חיל האוויר עשה שם מחנה שלהם. העיקר, שמה היינו. אז התחלנו להתאמן לכל מיני דברים, ואז משמה עברנו עוד פעם לבית נבאללה. בבית נבאללה התחלנו שמה אימונים, איך אומרים "קריעת", אימונים חזקים של חי"ר- אימון כיתה, עם המחלקה, פלוגה. אימון של הגדוד לא עשינו שמה. אחרי האימון הזה הביאו אותנו על שפת הים בהרצל'יה, שמה היה מחנה של שבויים מצרים ממלחמת העצמאות. אבל מה אנחנו יצאנו שמה לאימונים, בחיים שלנו לא עשינו דבר כזה קשה, כי היינו עולים חדשים. העיקר אחרי האימון הזה חזרנו, אז עשינו שמה מסדר של כל הגדוד. הביאו אותנו למפגש עם מפקד איזור ירושלים זה היה סגן אלוף משה דיין, זה היה במועדון מנורה, ושמה הוא דיבר. אחרי כל האימונים וכל הסיבובים אנחנו חזרנו לירושלים.

פסי הרכבת הישנים לירושלים, היו עוברים דרך ההרים בנוף משגע, בדרך היה כפר באזור ירושלים שנקרא בית ספאפא, זה עוד היה בצו הירדנים. הם אמרו שכל רכבת שתעבור שמה הם יפתחו עליה באש. הם אמרו זה, אני לא יודע אם עשו או לא עשו. יום אחד אחרי הצהריים העמיסו אותנו עם כל הציוד לכיוון בית ספאפא. הביאו אותנו עד למקום מסוים שם ירדנו מהאוטובוסים ומשם התחלנו ללכת- הלכנו והלכנו והלכנו. עלינו על ההר ותפסנו עמדות, הגענו לשמה חצי מתים, אני לא זוכר איזה גובה זה היה, זה היה מאוד גבוה. עלינו עם נשק, ציוד והכול, היינו מוכנים לקרב. כל אחד תפס מקום לשמירה. למחרת בבוקר קיבלנו הודעה לשלוח פטרול מאצלנו עד בית ספאפא כי יש מסתננים בדרך. היינו בערך שנים- עשר חיילים בכיתה- לקחנו את הנשק, והיינו צריכים לפטרל על פסי הרכבת כי אמרו שיש מסתננים בדרך. אז היה לנו כבר נשק יותר מודרני והגענו עד בית ספאפא- הגענו שם למקום שקט ונקי ואז קיבלנו הודעה לחזור חזרה למעלה. בזמנו, היו מעלים למעלה אוכל עם פרדות. אז היה חיל פרדות שהביאו למעלה את כל הציוד הכבד. אנחנו חזרנו משם ואחרי שבוע היה יום העצמאות הראשון ב-49. אז התחלנו להתאמן ליום העצמאות, צעדנו כל הגדוד שמה בירושלים. צעדנו כמו ברוזים אז אחרי שבוע שהיינו בהרים האלו.

ב-49, שהיינו בכפר סירקין התחילו להתכונן בארץ לבחירות לכנסת הראשונה. אז ככה, זה היה בקיץ ואיך שאנחנו מתאמנים, בדיוק עשינו אימון גופני- קיבלנו מדריך לאגרופ, פתאום באמצע אימון קוראים לכל דוברי הרומנית להגיע לחדר האוכל כולם- כמה שהיו. אנחנו מגיעים לחדר האוכל ופתאום מי מופיע שמה- האבא של שלמה ארצי עם משה קול- הם היו חברי כנסת מטעם מפלגת ה"ציונים הכלליים". אז הם התחילו לדבר איתנו על המפלגה שלהם- הם דיברו ואנחנו כמעט ולא הבנו על מה הם מדברים. הבחירות התקיימו קרוב לחודש ינואר ואנחנו כבר חזרנו לירושלים. היינו במחנה שנלר והיינו צריכים להצביע בפעם הראשונה- לכנסת הראשונה. היה גשם- מזה גשם. ומגיע מין אמבולנס כזה ושמה הייתה צריך להיכנס וככה לשים את הפתק. אבל אנחנו שמה היינו כולנו עולים חדשים לא ידענו מה מי מו- מה זה בחירות, לא ידענו איך אוכלים זה. העיקר- לא יודע, אחד הלך שמה, חזר וצעק "מ!", "מ!". אנחנו לא ידענו מה זה "מ", "מ" והוא הביא פתקאות כאלה ונתן לנו מה לשים.

מה זה מתברר המפלגה הזאת?

המפלגה הזאת הייתה מלפגת מפ"מ. וזה היה ה"מ" של המפלגה הזאת. בבחירות אז היה מפא"י, מפ"מ ואחר כך היה "הציונים הכלליים" ו"מק"י" ועוד כמה. אבל אחר כך נודע שזה כל העניינים האלו, ושהצבענו למפ"מ. גמרנו את הבחירות, עברנו את החורף שמה בירושלים- היה שלג. היינו הולכים ברגל מהר ציון עד העירה, רגלי- סתם לסרט, היה שקט- כבר לא הייתה מלחמה אבל היינו עדיין בעמדות. אחרי זה עוד פעם יצאנו לאימונים בבית נבאללה ומבית נבאללה הגדוד התפרק. אחר כך שלחו אותי לבית הבראה בירושלים. כשאני חזרתי לבית נבאללה אני רואה שהמחנה ריק, אין אף אחד, אני שואל את מי שנשאר "איפה כולם?" הם אמרו לי שכל הגדוד התפרק ושהייתה שמה רשימה והופיע שאני עובר לפיקוד המרכז ברמלה. טוב, הייתי שמה עוד חצי שנה עד 25.5.1950 ובזה נגמר הסדיר. עכשיו מתחיל מילואים. ובדיוק כשאני השתחררתי הוריי הגיעו ארצה, אז הם שלחו אותם לבית עולים בפרדס- חנה.

אז איפה אני אלך? הלכתי לפרדס חנה גם כן.

אז התחלתי שמה לעבוד. למילואים הייתי צריך לתת כתובת, אז נתתי כתובת לחיפה. אז כל כמה זמן הייתי מגיע לחיפה לבית הדואר למטה בחיפה תחתית ואם היה איזה צו למילואים אז הייתי לוקח את הצו הזה ויודע בתאריך הזה אני צריך להופיע למילואים. טוב, אני הייתי עכשיו עם ההורים ואחרי כמה זמן היינו שמה בבית עולים ואני הלכתי לעבוד, צריכים לעבוד. הלכתי לגיזום- חתכתי עצים עם מסור, אני ועוד אחת עם מסור ארוך כזה שעובדים שני אנשים. מה שהיה עבדנו. הם נתנו לי לעבוד כי הייתי חייל משוחרר. ואז אמרו לי שם: "תשמע, אנחנו מצאנו לך איזה עבודה כי אתה חייל משוחרר, אתה תקבל עבודה קבע....." אני אמרתי: "תראה אני מצטער אבל מה, אני הולך עם ההורים למשמרת". הוא ענה: "טוב תראה הרי גם אנחנו מצטערים, מצאנו לך עבודה טובה".

באוגוסט 50 עברנו למושב משמרת- אני בתור חייל משוחרר, עם ההורים.

אם ההורים לא היו אני לא יכולתי להיות במשמרת ובגינים קיבלנו גם משק. האח הגדול שלי היה בקיבוץ מחניים. הוא היה שמה גם מגויס מטעם הקיבוץ, במוצבים, בהרים האלו שמה ליד משגב עם- הרי נפתלי. את האחים הקטנים שלי שלחו לגבעת ברנר, הם חיו שמה והלכו לצבא. הם שירתו בנח"ל ובהמשך עברו לקיבוץ דן. הם היו בבסיס הטירונים שהיה נקרא דורה, בנתניה. היה שם קורס סמלים קרביים, קורס בסיס אימונים של בנות, הם היו שם חצי שנה ואחר כך שלחו אותם לקיבוץ דפנה. אחרי זמן מסוים שלחו אותם לקורס מ"כים בבית דרס, אחרי צומת קסטינה. אחותי נשאה שמה, קיבלה סמלת והתחילה להדריך קורס מ"כים. אחרי זה נדמה לי שהיא חזרה לדפנה. אז בינתיים הכל התגלגל- היא השתחררה והתחתנה. אחי היום גר בקיבוץ צובה.

היינו במושב משמרת, שמה עוד לא גידלו ירקות. במשמרת היינו עובדים, היה סדרן עבודה, הוא היה אומר לנו איפה לעבוד. היו שולחים אותי, היינו בונים את הבתים לבד, היו בעלי מקצוע מהמתיישבים. ביום הראשון שלחו אותי להשקות פרדס עם טוריה- לפתוח גומות ולהשקות את הפרדסים, זה היום הראשון. אחר כך התחלתי לעבוד בבניין- בנינו את הבתים וככה הלאה. איזה זמן מסוים יצאנו לעבוד בחוץ. במשמרת שמה לא היה כסף. עכשיו מה היה- כאשר רצית ללכת לקנות במכולת היית מקבל פתקאות. יום עבודה זה שווה כמה פתקאות, כל פתקה כזאת שתי לירות, והיית מקבל לא יודע כמה ימים בחודש לעבוד בכל מיני עבודות, והיית כל חודש מקבל את הפתקאות ועם הפתקאות האלה היית קונה במכולת. עכשיו אם היית עוזב את משמרת עם הפתקאות האלה לא יכולת לקנות שום דבר.

היה איזה זמן שאני ואחי ועוד שני חבר'ה ממשמרת יצאנו לעבוד בחוץ ועבדנו בהרכבת בתי אימון לאפרוחים במושבים, זו הייתה עבודה פיזית. וככה עד '59 שהתחתנתי. שכחתי לציין כי השכנה שלי במשמרת הייתה אשתי, במשמרת ההורים שלנו היו שכנים. אז עבדתי עוד חודש ועזבתי את העבודה בחוץ והתחלתי לעבוד בחקלאות- היה לי פרדסים, תותים, עגבניות, מלפפונים, חצילים, כל מיני ירקות. היה לי משק עם 30 דונם. בנוסף לירקות היה לי ענפים לקישוט, חממות כאלו, מין רשת צל שגידלנו בהם ענפים לקישוט לייצוא- זה נקרא רוסקוס. בהקשר של המילואים- כל חודש הייתי נוסע לחיפה, כל חודש היינו מתאמנים יום. זה החזיק את העסק הזה קרוב לשנה. אחרי שנה ראו שזה בזבז כסף. היינו באים לתחנת הרכבת בחיפה, מחכים לקרונות והם היו לוקחים אותנו לסנג'ין ליד עכו. היינו יורדים שמה, מתארגנים, יורים סה"כ חמישה כדורים ובערב היינו חוזרים הביתה. עד שהם הבינו שזה בזבז זמן וכסף והתחילו לעשות קורס שלושה חודשים. למעלה, בהר הכרמל היה קצין קישור שמה היינו מתייצבים אם היו שינויים- ילד שנולד. היינו נותנים את כל הפרטים. והוא היה נפרד מאיתנו לשלום. אחר כך התחלנו לעשות מילואים בגדודים. היינו עושים מילואים- 30 יום, 40 יום לשנה.

כשהיה דברים עם הסורים, תמיד היה מתח שם היו קוראים לנו. במזכירות במשמרת, היה צריך שמה, עוד לא היה בניין. היה טלפון, ומי ששמע טלפון מצלצל הרים את הטלפון וקרא: "יולי! קיבלת צו חירום, תבוא להתייצב". הייתי יודע איפה להתייצב. היינו מתייצבים, היינו יושנים שלושה- ארבעה ימים שמה וכשהכול היה משתק היינו חוזרים הביתה. וככה כל פעם היה משהו אחר חוץ מהמילואים שהיינו עושים. בנוסף, הייתי בבקעה והייתי גם באבטחת שב"כ- זה אבטחה שלך רכזים של שב"כ והבוס היה גדעון עזרא. הייתי בכל הארץ עם השב"כ- הייתי בחברון כשרק בנו אותה, הייתי בשכם ואחר כך רמאללה, בכל הגדה אפשר להגיד. הייתי גם בגשר אלנבי שמה היינו מוכסים לביקורת במעבר גבול. עד שנת 80 עשיתי מילואים יחד עם הצבא סדיר. הרבה מילואים עשיתי, עד שנת '80. בשנת '80 קיבלתי התקף לב.

היה לי צו להתייצב למילואים ל- 30 יום. כשקיבלתי התקף לב הייתי ב"בית- חולים מאיר", הייתי מאושפז שבועיים. אחרי זה יצאתי מהבית חולים, הכל היה בסדר, לקחתי את הצו הזה ולקחתי אותו למחנה בית- ליד להתייצב. אני לקחתי מכתב מהבית חולים ומהרופא משפחה. ואני ניגש, שמה היה המפקד הזה ואני אומר לו: "תשמע, אני יצאתי מהבית חולים רק לפני חודש, איך אני אלך למילואים?". הוא אומר לי: "תיגש לרופא". אני ניגש לרופא ונותן לו את הניירות והוא אומר: "בסדר, אתה יוצא למילואים". אני אמרתי: "דוקטור, תחתום לי, אני יוצא. אבל אתה תחתום לי שאתה אחראי על זה שאני יוצא למילואים". הוא ראה שאני לוחץ עליו, אז הוא אמר: "אתה יודע מה, אני שולח אותך לוועדה רפואית". אחרי חודש או חודשיים קיבלתי צו ללכת לצריפין לוועדה רפואית. אני בא שמה והיו שני קצינים- אחד עמד עם הרגל על הספסל ואחד אני לא זוכר מה הוא עשה.

קצין: "כן?"

אני: "תראה, שלחו אותי לוועדה רפואית".

קצין: "יש לך את הפנקס מילואים?"

אני: "כן".

אני נותן להם את הפנקס מילואים והם מסתכלים ואומרים: "לך הביתה! עשית מספיק. גמרת עם הצבא".
אמרתי שלום ובזה נגמר.

במשמרת היינו 54 שנים, בגלל חובות של המשק היינו צריכים לעזוב את משמרת- מכרנו את המשק, שילמנו את החובות יצאנו נקי ממשמרת, בלי חובות. קנינו בית בקדימה-צורן ובזה סיימנו את כל הסיפור. אנחנו פה שש שנים כבר. יש לנו ששה ילדים- ארבעה בנים, שתי בנות ועשרה נכדים.

משפחת יסוביץ

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

זאב ואשתו עדנה

זאב בהר ציון

